



**MID DEN
VELD**
FORUM
Oost-Vlaanderen

**Geen democratie
zonder sterk
lokaal middenveld**
12 mei 2026



Welkom

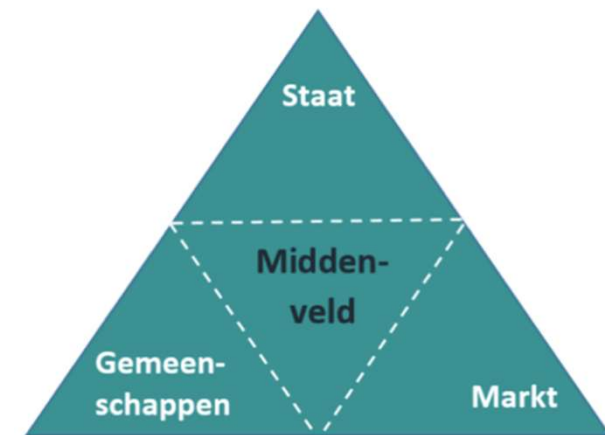
door Barbara Beusaert
CAW Oost-Vlaanderen – kernpartner MVF



Middenveldforum Oost-Vlaanderen?

Middenveldforum Oost-Vlaanderen?

- Open netwerk van organisaties uit sociale en culturele middenveld actief in Oost-Vlaanderen
- We bundelen krachten, kennis en ervaringen om samen met lokale besturen een sterk lokaal beleid te voeren.
- Onze **missie**:
 - *Versterken van sociale en culturele middenveldorganisaties in hun relatie met lokale besturen*
 - *Zodat ze hun sociale, democratische en politieke opdrachten ten volle blijven opnemen en een belangrijk onderdeel blijven van de civiele ruimte*



Afgelegd traject



Basisprincipes & ontwerpartikels

www.cawpro.be/aanbod/middenveldforum-oost-vlaanderen

Wat doen we?

Op 27 maart 2025 organiseerden we de Kick-off van het Middenveldforum in Gent. Op het programma stond een inspiratiegesprek met onder andere Danny Jacobs, Filip De Rynck en Stephanie D'Hose ([lees het verslag](#)). Ook lichtten we ontwerpartikels toe die organisaties kunnen gebruiken in samenwerkingsovereenkomsten met lokale besturen. Via dialoogtafels gingen we in gesprek over de ontwerpartikels en de toekomstmogelijkheden van het middenveldforum.

**MID DEN
VELD
FORUM**
Oost-Vlaanderen

WERKDOCUMENT
14/07/2025

**Basisprincipes &
ontwerpartikels**
bij samenwerking tussen middenveld-
organisaties en lokale besturen

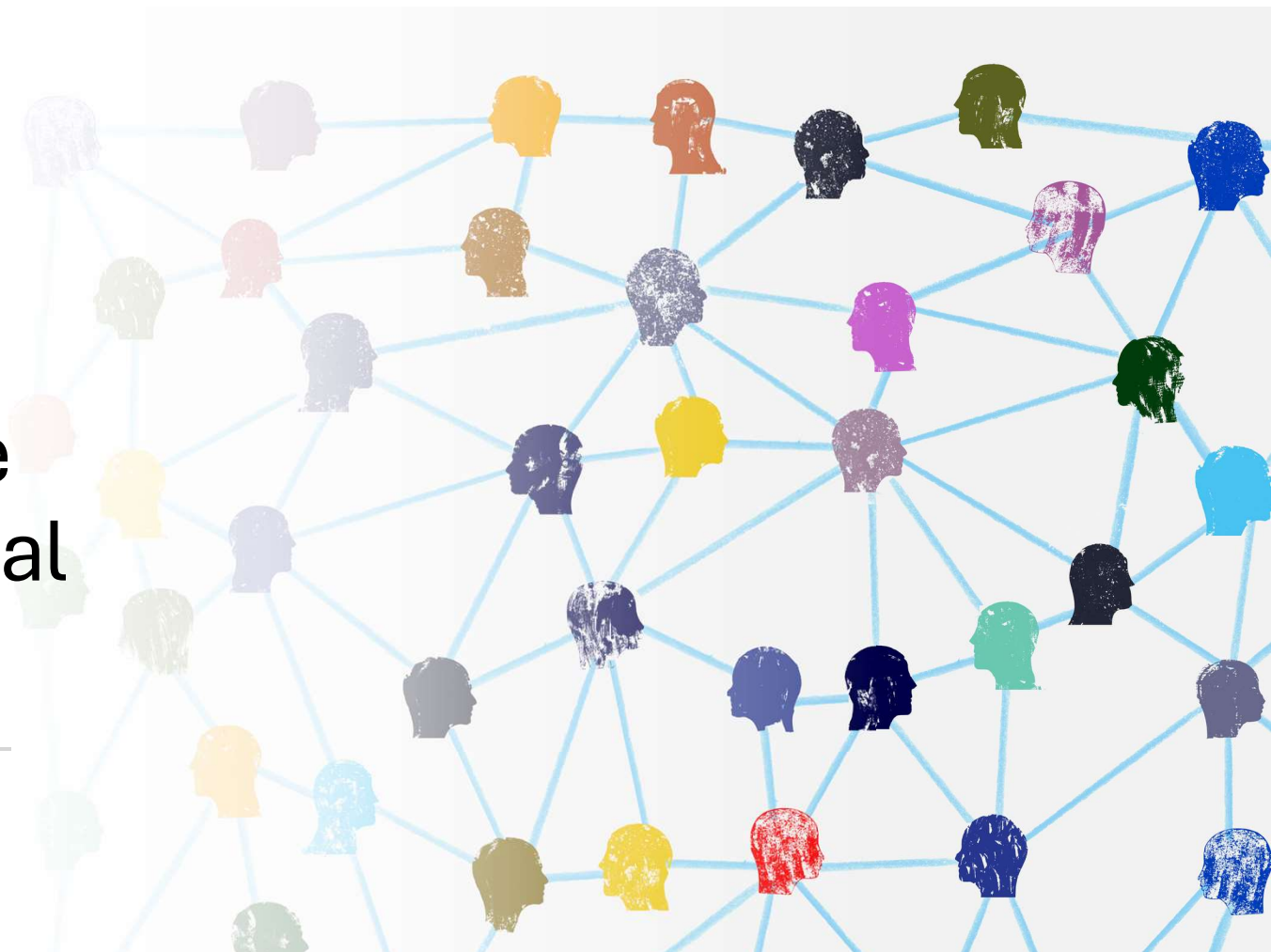
Verder inzetten op 3 werven

- 1) Basisprincipes & ontwerpartikels verder verfijnen en breed uitdragen
- 2) Ons regionaal verder organiseren als co-creators van lokaal beleid
 - Pilootproject Aalst
 - Nog op te starten in de Vlaamse Ardennen
- 3) Expertise ontwikkeling en -uitwisseling middenveldorganisaties in hun relatie tot lokale besturen bevorderen.
 - Wisselwerking praktijk & academische wereld
 - Jaarlijkse studiedag
 - Leersessies najaar





Geen democratie zonder sterk lokaal middenveld



Kick-off Middenveldforum OVL

Over sociale en culturele middenveldorganisaties als co-creators van lokaal beleid

- *Over verhouding (lokale) overheden en middenveldorganisaties*
- *Rol en strategie van:*
 - *middenveldorganisaties*
 - *Lokale overheden*
- *Betekenis van Middenveldforum OVL*

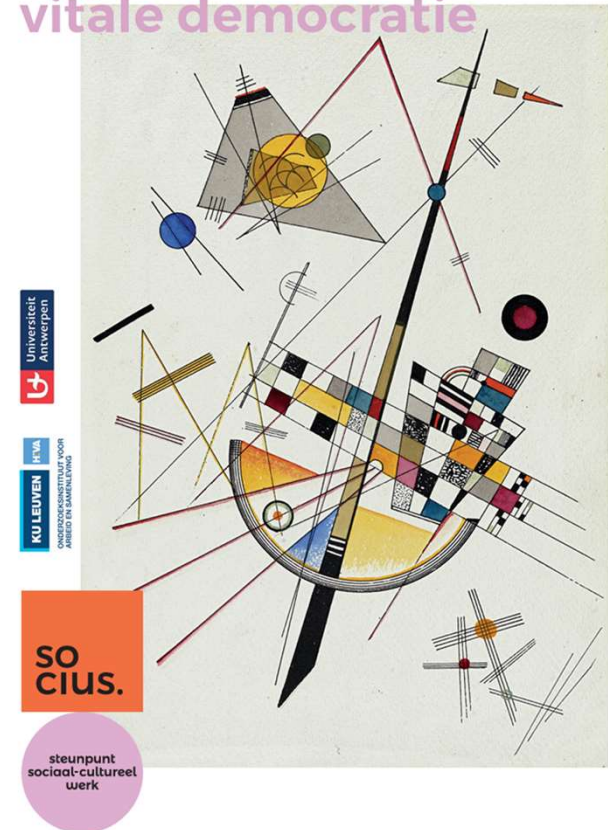


Conferentie 15 mei 2025 - Socius

Het vrijwaren van de civiele ruimte voor een vitale democratie

→ Duidelijkere en meer zichtbare ingrepen. Denk bijvoorbeeld aan de beslissing over de subsidies ikv het decreet sociaal-cultureel volwassenenwerk.

De civiele ruimte
vrijwaren voor een
vitale democratie



December 2024



Een sessie van Babelonië in Sint-Niklaas, ter info

Regio Ninove

Forza Ninove schrapt subsidies voor informele taalklassen, expert: "Er is net extra nood aan informele oefenmomenten"

De subsidies voor Babelonië, een initiatief dat informele taalklassen organiseert voor anderstalige nieuwkomers, worden geschrapt. Dat kondigt Forza Ninove aan. De partij vindt de oefenmomenten van Babelonië te vrijblijvend en zegt dat oefenen ook in het dagelijks leven kan, zoals bij de bakker of op het werk. Professor Tweetaaldidactiek aan de UGent Bart Deygers spreekt die redenering tegen: "Recent wetenschappelijk onderzoek toont net aan dat er te weinig informele oefenkansen zijn voor nieuwkomers."

Helena De Bouver
© do 12 dec. 2024 13u01

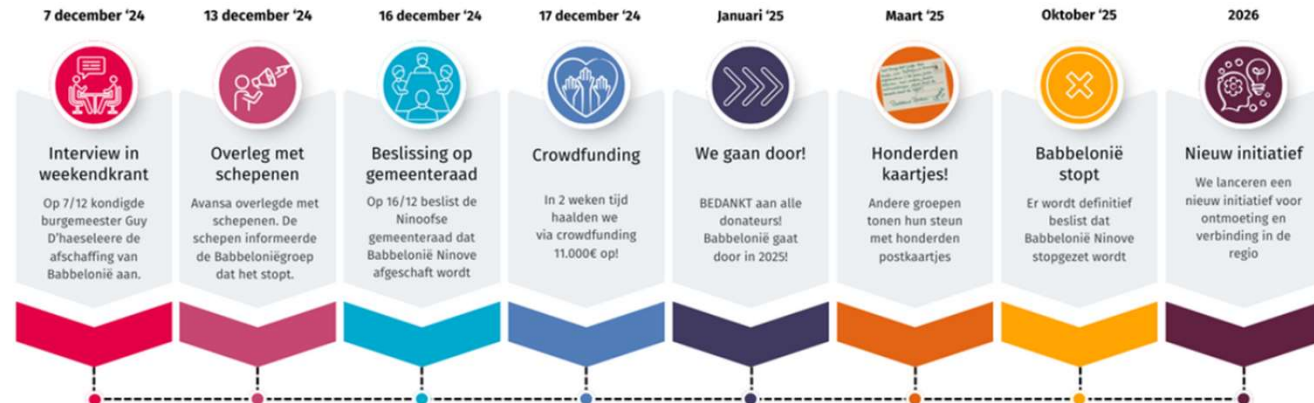
BABELONIË NINOVE: TWAALF JAAR WARME ONTMOETINGEN KOMEN TEN EINDE

DECEMBER 2025



babelonië®

NINOVE: TWAALF JAAR WARME ONTMOETINGEN KOMEN TEN EINDE



30 juni 2025



Anne Marescaux sprak de actievoerders toe aan de ingang van TIO3. © GEDR

HLN+

Stopzetting van samenwerking tussen stadsbestuur en SAAMO blijft gehandhaafd: “Jullie zijn de saboteurs van jullie eigen armoedeplan”

De laatste gemeenteraad voor de zomervakantie werd voorafgegaan door een protestbijeenkomst van medewerkers en sympathisanten van SAAMO, de organisatie die aan buurtwerk en onderwijsopbouwwerk doet. Zij zijn boos omdat het stadsbestuur de samenwerking eind 2025 stopzet. Voorstellen van de oppositie om daar nog iets aan te veranderen werden weggestemd.

Geert Desmytere

30 juni 2025, 22:34 • Laatste update: 1 juli 2025, 00:59

29 april 2026



SAAMO was 30 jaar in Ronse actief. © SAAMO

HLN+

SAAMO bundelt 30 jaar opbouwwerk in Ronse en vraagt stad versterkt sociaal beleid: “Stopzetting van onze samenwerking heeft grote gevolgen”



Ronny De Coster

Regiojournalist bij HLN

29 april 2026, 16:52

8 januari 2026





De vzw verwijst onder meer naar een actie in juni waarbij ook omstanders een GAS-boete kregen.

Regio Gent

LABO vzw vraagt herziening GAS-boetebeleid in Gent: "Stad onderdrukt spontaan protest"

In Gent vraagt LABO vzw bijstellingen aan het GAS-beleid. "Er worden te vaak boetes uitgeschreven om spontaan protest te onderdrukken. Gent is trots op het rebelse karakter, maar de stad strooit met boetes als er acties zijn." Gent belooft in het nieuwe bestuursakkoord een evaluatie, maar benadrukt dat veiligheid vooropstaat.

Ward Schouppe

© di 14 jan. 2025 08u00

"De stad Gent gebruikt steeds vaker GAS-boetes om protest en acties te managen", zegt Peter Paul Vossepoel van LABO vzw. Hij vraagt om een nieuw en aangepast beleid. "De GAS-boetes zijn in het leven geroepen om kleine overlast aan te pakken, zoals [geluidshinder](#) of hondendrollen. We zien een veralgemening van de maatregel en daar maken we ons zorgen over."

Politieverhoor en factuur van 2.000 euro: feministische betoging met spuitbuskrijt krijgt staartje voor Matilde

"Wij eisen ons recht op protest op." Met die boodschap stonden actievoerders dinsdag aan het Gentse stadhuis. Na een eerdere actie kreeg een van hen een factuur van 2.000 euro én een verzoek voor een politieverhoor.

Simon Dekaezemaker

18 februari 2026 om 09:00

[Delen](#)

Focus studiedag

De toenemende druk die we voelen op het lokale middenveld & hoe we hiermee kunnen omgaan

- Wat leren we uit wetenschappelijk onderzoek?
 - Toelichting Kennisdossier 'De civiele ruimte vrijwaren voor een vitale democratie'
 - Wat weten we over de relatie tussen lokale besturen en middenveldorganisaties en wat zouden we nog moeten weten?
- In dialoog gaan over soorten ingrepen die de civiele ruimte veranderen
- Elkaar inspireren over de wijze waarop we met die ingrepen kunnen omgaan
- Zaadjes planten om lokaal nog meer krachten te bundelen en ons als middenveld proactiever te organiseren

Programma studiedag

10:00	Toelichting Kennisdossier '<u>De civiele ruimte vrijwaren voor een vitale democratie</u>' <i>door Prof. Dr. Stijn Oosterlynck, Centre for Research on Environmental and Social Change</i>
10:45	Pauze
11:00	Het middenveld in de lokale democratie: wat weten we en wat zouden we moeten weten? <i>Door Prof. Dr. Bram Verschuere, Vakgroep Bestuurskunde en Publiek Management, UGent</i>
11:45	Inleiding op de dialoogsessies & andere initiatieven in de kijker
12:00	Netwerklunch
13:00	Dialoogsessies over ervaringen met de krimpende civiele ruimte op lokaal niveau
14:30	Pauze
15:00	Inspiratiegesprek over hoe te navigeren in de veranderende civiele ruimte <i>met moderator Bart Van Bouchaute en Jessica Rombaut (APSMO), Stéphanie Staïesse (IST) en Peter Béatse (LEJO vzw)</i>

Toelichting Kennisdossier

door Prof. Dr. Stijn Oosterlynck

**MID DEN
VELD**
FORUM
Op het Voorplan

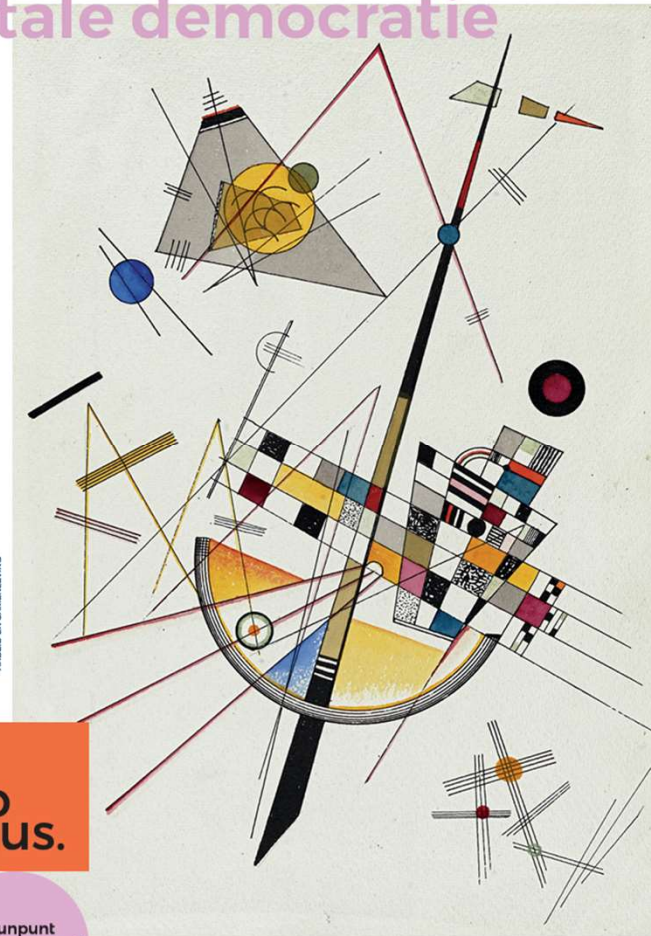
De civiele ruimte
vrijwaren voor een
vitale democratie

Universiteit
Antwerpen

KU LEUVEN
ONDERZOEKSGESTUUT VOOR
ARBEID EN SAMENLEVING

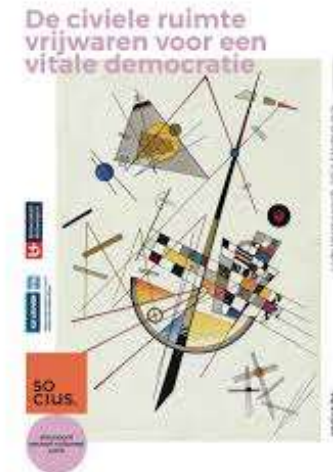
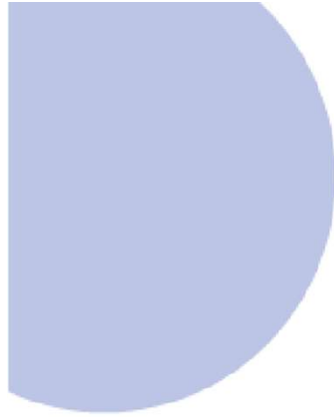
so
cius.

steunpunt
sociaal-cultureel
werk



Lode Vermeersch, Stijn Oosterlynck,
Filip De Rynck & Bram Verschuere

socius.be



De civiele ruimte vrijwaren voor een vitale democratie

Stijn Oosterlynck
Departement Sociologie, UAntwerpen

Op basis van rapport geschreven in
samenwerking met Lode Vermeersch (KU
Leuven) en Filip De Rynck & Bram
Verschuere

Wat is er aan de hand met de civiele ruimte?



Matthias Diependaele. © belga

Vlaamse regering vindt compromis: zowel Vlaams-nationalistische als linkse organisaties verliezen subsidies

Nadat Vooruit gedreigd had om de Vlaamse regering lam te leggen, vonden de ministers een compromis in een aanslepende discussie over subsidies voor het middenveld. Niet alleen Vlaams-nationalistische organisaties verliezen subsidies, ook linkse.

Valerie Droeven

12 november 2025 om 22:41

Luisteren

Delen



Minister van Binnenlandse Zaken Bernard Quintin (MR). © epa

+ Regering-De Wever teruggefloten: ministers gaan radicale organisaties dan toch niet zelf ontbinden

Na een kritisch advies van de Raad van State wijzigt de regering het wetsontwerp dat het mogelijk moest maken om radicale organisaties te verbieden. Van een definitief verbod is geen sprake meer.

Valerie Droeven, Jan-Frederik Abbeloos

7 januari 2026 om 16:59

Luisteren

Delen

Koehandel rond
toekenning subsidies
voor sociaal-cultureel
volwassenwerk.

Wetsontwerp van
federale regering dat
administratieve
ontbinding van
vereniging
mogelijk maakt

Wat is de civiele ruimte?

- Maatschappelijke sfeer die burgers creëren door gebruik te maken van hun recht op vereniging, op vreedzaam vergaderen en op vrije meningsuiting om via allerlei acties invloed uit te oefenen op samenleving
- **Middenveld** vormt belangrijk deel van civiele ruimte, maar ook universiteiten en hogescholen, media, cultuurinstellingen en kunstenaars dragen eraan bij
- Middenveld bestaat uit burgers die zich **uit vrije wil** samen met andere burgers **organiseren**, gedreven door **maatschappelijke missie**

Democratie als machtsdelen

- Civiele ruimte en middenveld basiselementen van **vitale democratie**:
 - Democratie is **belofte** dat iedere burger als gelijke mag meespreken
 - Geëvolueerd naar **systeem van machts-evenwichten** tussen heel wat actoren (scheiding der machten, scheiding tussen Kerk en Staat, rechten voor minderheden, onafhankelijke media, universiteiten, cultuurinstellingen en middenveld)

Democratische terugval

- Democratie steeds meer **herleid tot de macht van meerderheid**, die steeds vaker niet louter politiek is, maar in etnisch-culturele (en zelfs raciale) termen geduid wordt
- Internationaal fenomeen, in Europa vooral belichaamd door opkomst van '**illiberale democratie**' in (oa.) Oost-Europa
 - wel nog verkiezingen, maar individuele rechten en vrijheden beperkt en uitvoerende macht versterkt (ten nadele van andere actoren in machtsdeling)

Civiele ruimte in Vlaanderen krimpt op twee dimensies

- Afbrokkelen van **mensenrechten**, vooral recht op verenigen, vergaderen en vrije meningsuiting
- Vlaamse discussie gaat vaker over ondergaven van **actieve subsidiariteit**:
 - erkenning middenveld door overheid als volwaardige **gesprekspartner**;
 - luisteren en meenemen van adviezen in **besluitvorming**;
 - **autonomie** krijgen om missie na te streven
 - **financieel ondersteuning** door overheid (subsidies)

Zeven ingrepen die civiele ruimte doen krimpen

1. Machtsingrepen
2. Ingrepen in beleidskaders
3. Financiële ingrepen
4. Juridische ingrepen
5. Bureaucratische ingrepen
6. Psychologische ingrepen
7. Discursieve ingrepen

Zie longread voor volledige toelichting.



- **Machtsingrepen**

Primaat van politiek kan leiden tot bagatelliseren van democratische legitimiteit van (niet-verkozen) middenveld

Bijvoorbeeld: spreekrecht van middenveld ingeperkt want niet-verkozen, met nefast effect voor kwetsbare groepen en minderheden en hun bezorgdheden

- **Ingrepen in beleidskaders**

Aanpassen van regelgeving is meer dan technische kwestie

Bijvoorbeeld: toenemend gebruik van beheersovereenkomsten (bv.in kunstenhuizen), die meer sturing door overheid toelaten dan decreet of subsidieovereenkomst

- **Financiële ingrepen**

Belang van overheidssubsidies, zeker voor wie met kwetsbare groepen of rond gevoelige thema's werkt, creëert asymmetrische verhouding met overheid

Bijvoorbeeld: screenen door administratie van organisaties die over conflict over Midden-Oosten communiceren of financiële inspectie afsturen op organisaties

- **Juridische ingrepen**

Meningsverschillen tussen middenveld en overheden eindigen vaker in de rechtbank. Wordt soms ervaren als poging om civiel initiatief te problematiseren of criminaliseren.

Bijvoorbeeld: GAS-boetes of administratieve aanhoudingen bij betogingen.

- **Bureaucratische ingrepen**

Overreglementering en tijdrovende en complexe procedures

Bijvoorbeeld: vzw's meer gelijkgeschakeld met vennootschappen, waardoor ze onderhevig zijn aan strengere boekhoudkundige en governance-regels

- **Psychologische en discursieve ingrepen**

Interactie tussen middenveld en andere maatschappelijke sferen verhard

Bijvoorbeeld: organisaties negeren (geen advies vragen, negeren of zich overbodig laten voelen) of 'chilling effect' van verharde omgang met tegenspraak ('subsidieslurpers' of trollencampagnes)

Basisinfrastructuur van civiele ruimte vrijwaren en versterken

- **Gezamenlijke** verdediging en versterking van civiele ruimte, in alliantie met alle civiele ruimte-actoren (middenveld, media, rechterlijke macht, cultuurinstellingen, etc.)
 - Steun aan autonome overheidsinstellingen die mensenrechten bewaken
 - Erkennen van middenveld als 'waakhond van democratie': autonomie en middelen om tegenmacht te kunnen zijn, maar nadenken over inclusie van kwetsbare groepen
 - Belang van concrete arrangementen die beleidswerk van middenveld verankeren ondersteunen, maar ook pro-actief kritisch bevragen

Strategisch navigeren: niet één juiste strategie

Niveau ►	Macro	Meso	Micro
Soort reactie ▼			
Samenwerkingsgericht	Belang middenveld in de samenleving benadrukken Politiseren, maar niet partijpolitiek Andere aanpak voor meer maatschappelijke impact	Overheid benaderen vanuit expertise Duidelijke publieke rol opnemen	Vertrouwen opbouwen: • Partijpolitieke neutraliteit en onafhankelijkheid benadrukken • Aantonen dat de organisatie breed maatschappelijk relevant is • Aantonen van beleidsexpertise Strategisch communiceren met respect voor missie en visie.
Contesteringsgericht	Eigen rollen en missie blijven benadrukken Coalities vormen Strategisch communiceren via sociale media	Strategische netwerken en partnerschappen Betrouwbaar communiceren Juridiseren	Strategisch publiek communiceren Strategisch eigenheid bewaren Middelendiversificatie

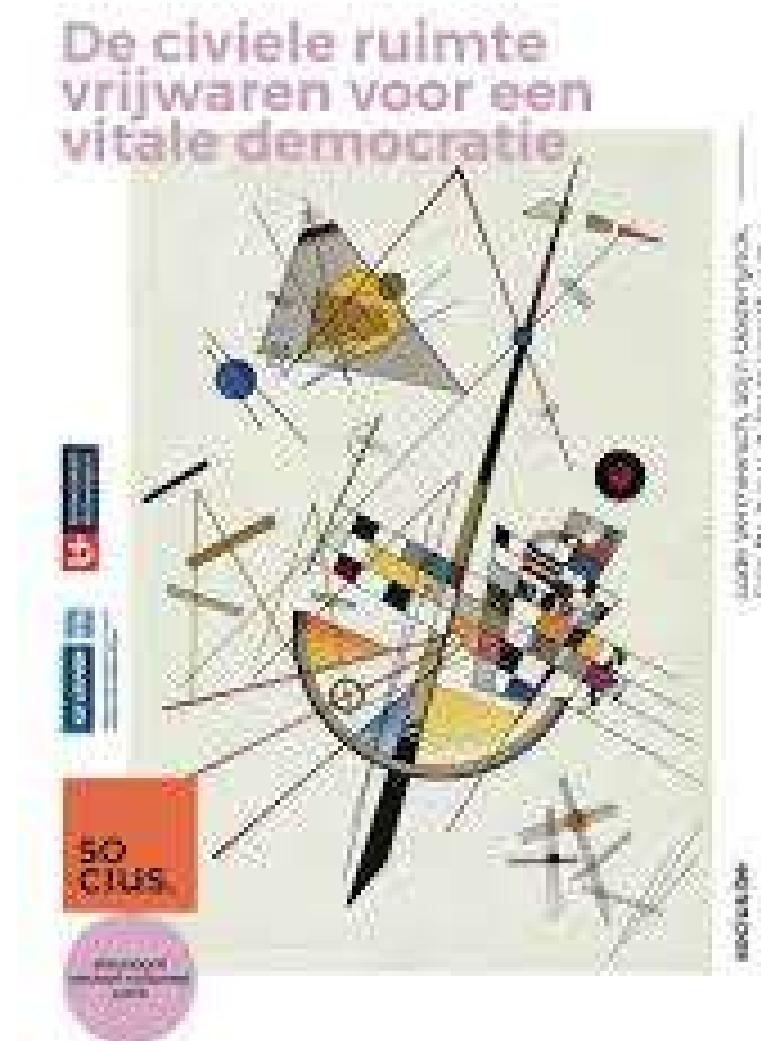
Meer lezen?

- Rapport op website van Socius:

<https://socius.be/publicatie/de-civiele-ruimte-vrijwaren-voor-een-vitale-democratie/>

- Lees longread

<https://socius.be/publicatie/rode-vlaggen-voor-de-civiele-ruimte-in-vlaanderen/>





Pauze

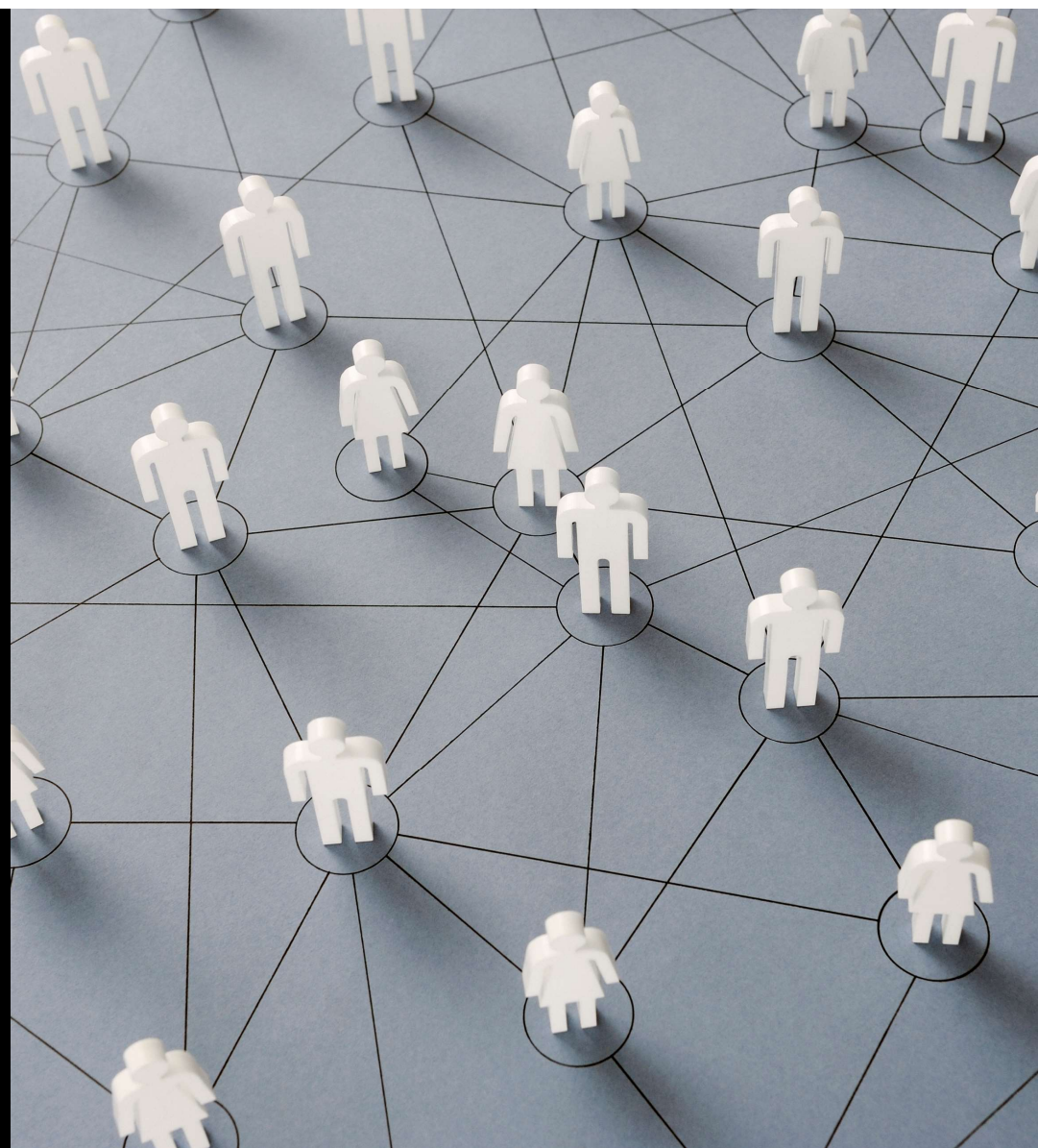
We gaan verder om 11u





Het middenveld in de lokale democratie

door Prof. Dr. Bram Verschuere



HET MIDDENVELD IN DE LOKALE DEMOCRATIE: WAT WETEN WE, EN WAT ZOUDEN WE MOETEN WETEN?

Bram Verschuere (Vakgroep Bestuurskunde en Publiek Management, Universiteit Gent)

Keynote voor het Middenveldforum, 12 mei 2026

WAT IS CIVIELE RUIMTE?

Even recapituleren: wat is de 'civiele ruimte'?

- Gemaakt van onderuit, door burgers en verenigingen
- Die hun recht op verenigen en vrije meningsuiting opeisen
- En vanuit dat recht invloed uitoefenen op hoe de samenleving vorm krijgt

Het is '*principe*' (belangen verdedigen) en '*organisatie*' (zich daartoe verenigen, wat het *middenveld* een belangrijk deel van de civiele ruimte maakt)

(DE CRUCIALE ROL VAN) HET MIDDENVELD

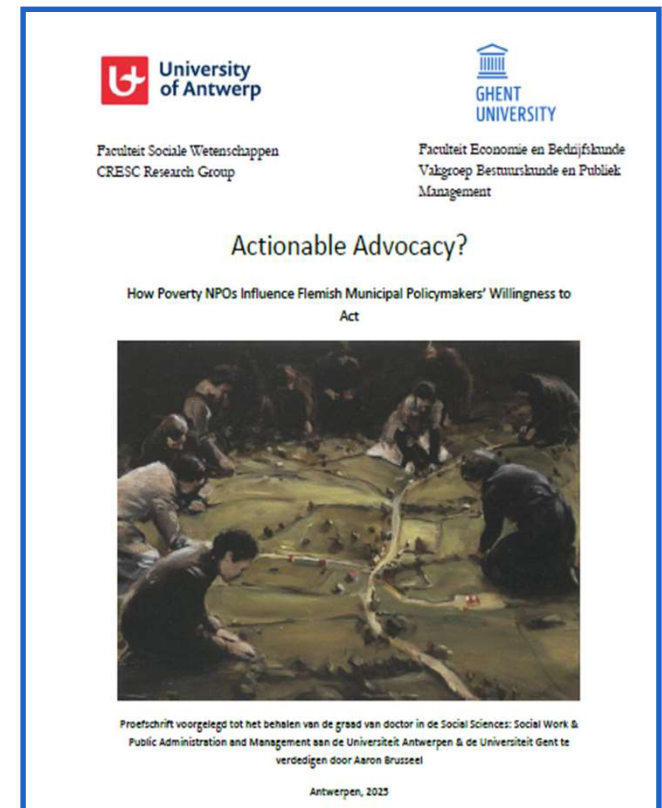
We spreken hier over het middenveld in haar politieke rol: vanuit een 'collectiviteit' en gebaseerd op een 'normativiteit' (een missie) politieke en maatschappelijke verandering nastreven

Dat brengt het middenveld in een wederzijdse relatie tot de overheid: thema's op de agenda plaatsen, beïnvloed worden door beleid

Voor een vitale democratie zijn een sterke civiele ruimte, met daarbinnen (naast andere actoren) een sterk middenveld noodzakelijk (daar zijn verschillende argumenten voor ...)

DE 'POLITIEKE' ROL VAN HET MIDDENVELD IN DE LOKALE DEMOCRATIE

Enkele recente onderzoeken in de Vlaamse context:



HOE KIJKT HET LOKALE MIDDENVELD

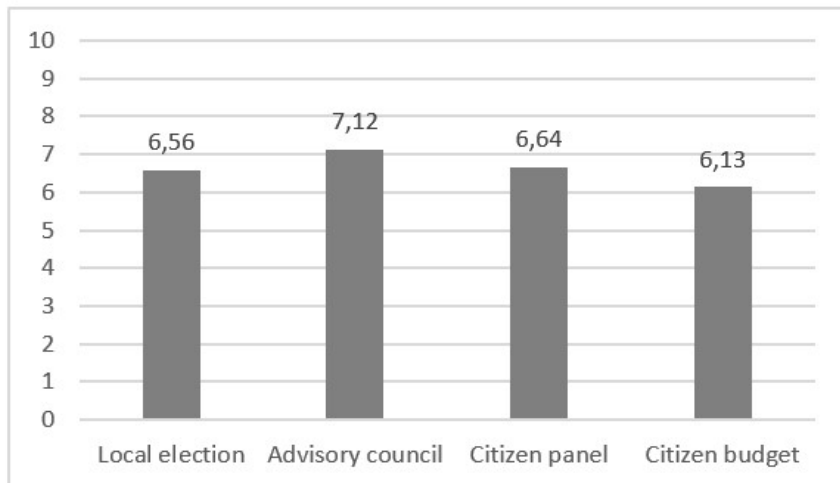
NAAR HOE (LOKALE) DEMOCRATIE GEORGANISEERD WORDT?



KIJK OP REPRESENTATIEVE VS. PARTICIPATIEVE DEMOCRATIE

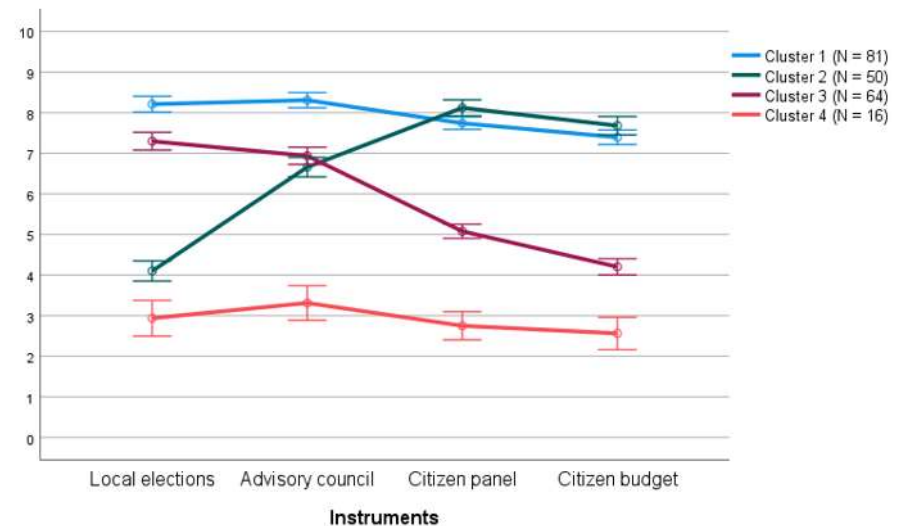
Algemeen (gemiddeld) beeld:

- Preferentie voor adviesraden ('geïstitutionaliseerde' rol voor middenveld)
- Maar ook voor andere manieren van besluitvorming



4 clusters:

- Cluster 3: Duidelijke voorkeur voor het representatieve systeem
- Cluster 2: Voorkeur voor individuele burgerparticipatie. **Minder contact met OH, meer beleidsbeïnvloeding**, meer overheidsfinanciering.



HET 'OPENTREKKEN' VAN DE DEMOCRATIE?

- Lokaal middenveld gemiddeld niet afkerig van participatieve democratie
- Sommige lokale middenveldorganisaties zijn 'kritischer' dan andere (zij die meer contact hebben met OH, en minder een beleidsrol spelen)
- Verlies van 'geprivilegieerde' positie?
- Participatieve initiatieven als 'opportuniteit'?
- Inzicht voor lokale besturen: middenveld als 'school of democracy' kan participatieve initiatieven mee 'maken' of mee 'kraken'.

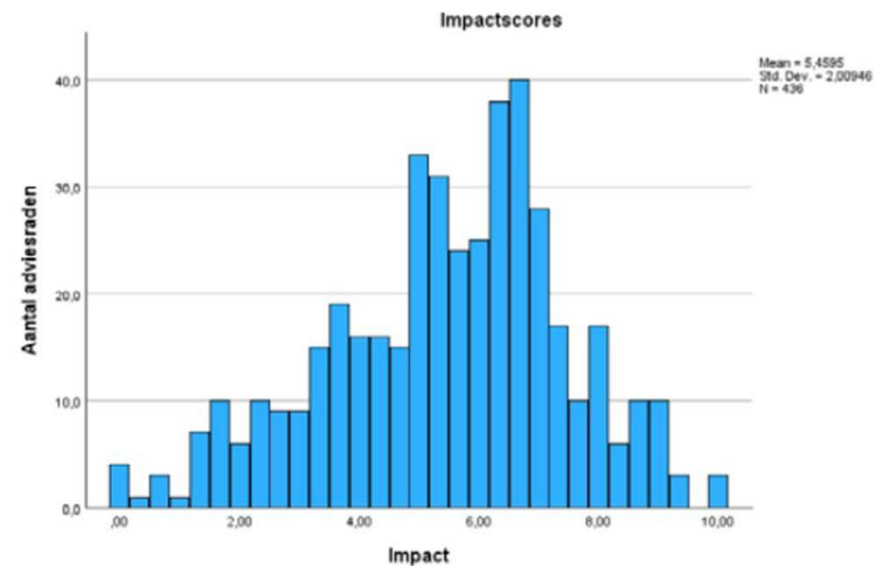
EN WAT MET ADVIESRADEN?

Hebben deze nog impact? Survey bij +400 sleutelpersonen (voorzitters lokale adviesraden, ondersteunende ambtenaren) – jeugd, cultuur, ouderen

- Impact wordt relatief hoog ingeschat
- Vooral op eigen initiatief
- En er wordt rekening mee gehouden

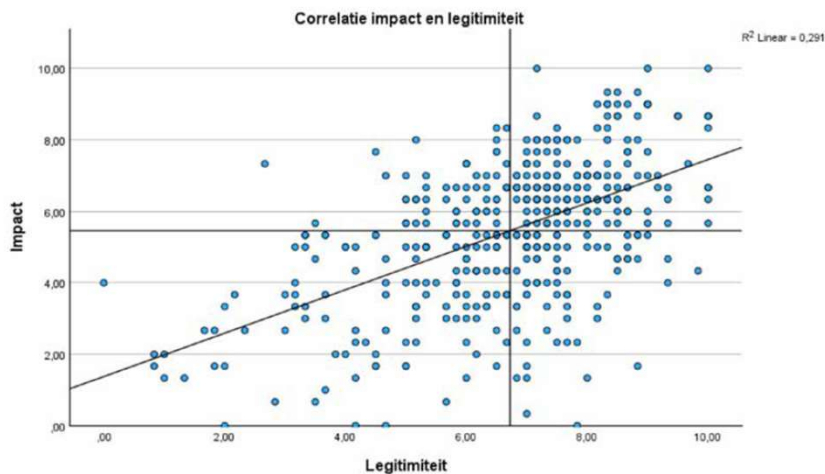
	Gemiddelde	Standaardafwijking
Advies geven	5,61	2,477
Adviesvraag	4,75	2,673
Advies in rekening	6,02	2,387
N	436	

Figuur 1 Verdeling impactscores



MOGELIJKE VERKLARINGEN

- In gemeenten waar burgers tevreden zijn over inspraak (rol van adviesraden in het betrekken van burgers?)
- In gemeenten waar bestuurscapaciteit (personeel, financieel) eerder laag is (adviesraad-middenveld vult die capaciteit aan?)
- Bij adviesraden die als 'legitiem' worden beschouwd: transparante en correcte besluitvorming, kwaliteit van de adviezen)



WELKE ROL NEEMT HET MIDDENVELD

OP IN DE LOKALE DEMOCRATIE?



LEESWIJZER - METHODE

LEESWIJZER

BEGRIPPEN IN DE STEEKKAARTEN EN HET ONDERZOEKSRAPPORT DIE EEN ZEKERE DUIDING NODIG HEBBEN

ORGANISATIES

- ♦ **Organisaties:** lokale middenveldorganisaties
- ♦ **Middenveldorganisatie**
Voldoet aan volgende kenmerken:
 - ♦ Een maatschappelijk doel hebben.
 - ♦ Het opnemen van een bepaalde 'politieke rol': het nastreven van maatschappelijke verandering. En/of
 - ♦ Collectieve goederen en diensten leveren die niet exclusief privaat zijn.
 - ♦ Ontstaan vanuit de samenleving, en dus niet opgericht door een overheid of private ondernemer.

MIDDENVELDROLLEN

- ♦ **Politieke rol:**
het nastreven van maatschappelijke verandering
- ♦ **Gemeenschapsvormende rol:**
mensen samenbrengen en een gemeenschapsgevoel stimuleren
- ♦ **Dienstverlenende rol:**
maatschappelijke noden lenigen door diensten en producten aan te bieden

GEMEENTETYPES

In het onderzoek worden vier gemeentetypes onderscheiden:

1. **Centrumsteden:** gemeenten die zich onderscheiden door hun grote aantrekkingskracht en centrumfunctie (vb. Antwerpen, Gent, Hasselt, Kortrijk)
2. **Semi-stedelijke gemeenten:** gemeenten met stedelijk of semi-stedelijk karakter, maar met lage centrumfunctie en economische activiteit en laag inkomensniveau (lager dan regionaal gemiddelde) (vb. Haaltert, Bornem, Diest, Diksmuide, Heusden-Zolder)
3. **Woongemeenten:** gemeenten met een hoog inkomensniveau (hoger dan regionaal gemiddelde) en lage centrumfunctie (kunnen landelijk of randstedelijk zijn) (vb. Schilde, Zemst, Nevele).
4. **Landelijke gemeenten:** gemeenten met erg lage verstedelijking (vb. Ingelmunster, Gooik)

Verdere details over deze gemeentetypes:

https://www.belfius.be/publicsocial/NL/Media/Typologie_NEW_nl_tcm_31-36262.pdf

Op de steekkaarten wordt telkens **dezelfde volgorde** van gemeentetypes gehanteerd. Die geeft de mate van stedelijkheid weer.

ANDERE BEGRIPPEN

- ♦ **Verenigingsdichtheid:** aantal lokale middenveldorganisaties per 1000 inwoners
- ♦ **Middenveldsegmenten:** onderverdeling van het middenveld naargelang thema, doelgroep, type organisatie, etc.
- ♦ **Burgerinitiatief:** een collectief initiatief dat gestart is vanuit burgers en meer dan occasioneel is. Burgers hebben een zeg in de vorm, organisatie en toekomst van het initiatief en zijn zelf actief in de productie/ uitvoering van het goed, de dienst of de activiteit.
- ♦ **Diversiteit:** etnisch-culturele diversiteit
- ♦ **Redenen voor beperkte diversiteit:** de redenen die door de respondenten gerapporteerd worden
- ♦ **Professionele ondersteuning:** aanwezigheid van betaalde werknemers

Survey (2018) bij +400 middenveldorganisaties in 14 geselecteerde gemeenten (van 4 types)

DE 'ORGANISATIE': VERENIGINGSDICHTHEID

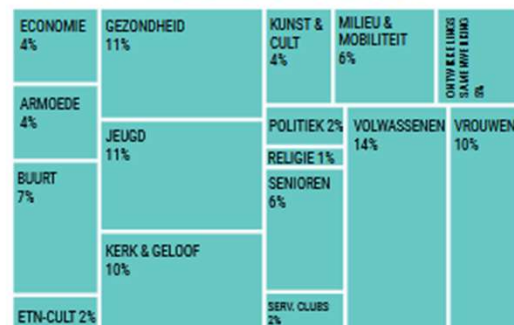
1 VERENIGINGSDICHTHEID

Gemiddeld hebben Vlaamse gemeenten 3 à 4 organisaties per 1000 inwoners.

Grote centrumsteden hebben lagere verenigingsdichtheid, semi-stedelijke en landelijke gemeenten hebben hogere verenigingsdichtheid.

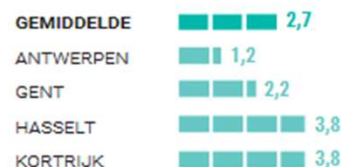
Hoe stedelijker, hoe heterogener het verenigingsleven.

SEMI-STEDELIJKE GEMEENTEN

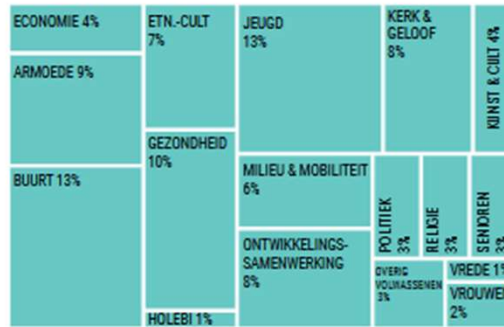


CENTRUMSTEDEN

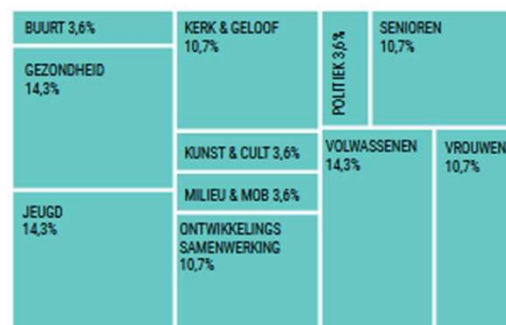
↓ AANTAL VERENIGINGEN PER 1000 INWONERS



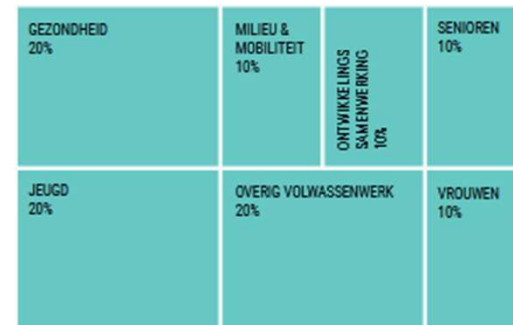
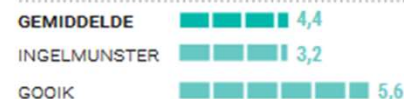
↓ THEMA'S BINNEN HET GEMEENTETYPE



WOONGEMEENTEN



LANDELIJKE GEMEENTEN



ROLLEN IN DE LOKALE DEMOCRATIE

3 MIDDENVELDROLLEN

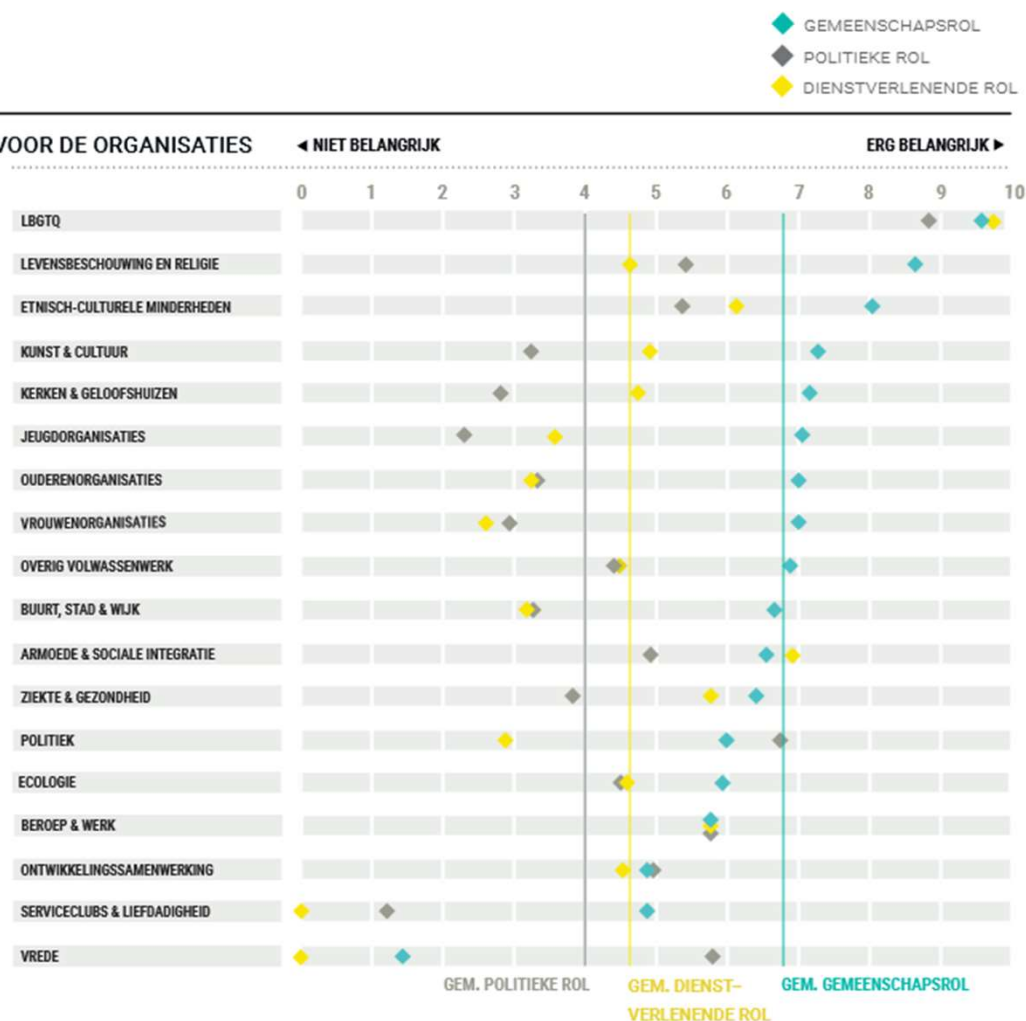
3.1 BELANG VAN DE VERSCHILLENDE ROLLEN VOOR DE ORGANISATIES

Hoewel de dienstverlenende en politieke rollen historisch gezien de identiteit van het Vlaamse middenveld mee vorm geven, lijken ze minder belangrijk te zijn voor lokale middenveldorganisaties.

De **gemeenschapsvormende rol** is de enige rol die door bijna alle organisaties als belangrijk wordt beschouwd, met uitzondering van organisaties die werken rond vrede.

De **politieke rol** vinden we vooral terug bij organisaties die actief zijn rond beroep en werk, levensbeschouwing en religie, vrede, politiek, LGBTQ en etnisch-culturele minderheden.

De **dienstverlenende rol** wordt vooral beklemtoond door organisaties die actief zijn rond LGBTQ, armoede en sociale integratie, etnisch-culturele minderheden, beroep en werk en ziekte en gezondheid.



RELATIE TOT DE LOKALE OVERHEID

6 AUTONOMIE

6.1 AUTONOMIE MIDDENVELD

Het lokale middenveld heeft een vrij autonome positie t.a.v. de lokale overheid. Er bestaat weinig financiële afhankelijkheid, en de lokale overheid controleert deze organisaties nagenoeg niet.

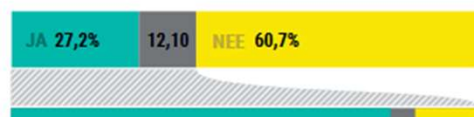
AUTONOMIE

81,7% kan autonoom eigen doelstellingen nastreven in relatie tot de overheid.



CONTROLE

39,3% van de bevraagde organisaties zegt te worden gecontroleerd door de overheid.



81,4 % van hen zegt dat dit enkel gebeurt via het doorsturen van papieren.

FINANCIËN

Financieel is het lokale middenveld weinig afhankelijk van de lokale overheid.

AANDEEL OVERHEID IN INKOMSTEN ORGANISATIE

<20% 20-39% 40-59% >60%

LANDELIJKE GEMEENTEN



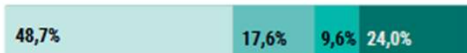
WOONGEMEENTEN



SEMI-STEDELIJKE GEMEENTEN



CENTRUMSTEDEN



EEN ENKELE KEER
HERHAALDE MALEN
VAAK
ZEER VAAK

6.2 BAND MET LOKALE OVERHEID

CONTACTEN

68.9% heeft herhaaldelijk contact met lokale bestuurders of ambtenaren.



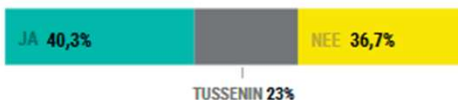
IMPACT CONTACTEN

Organisaties die frequenter contact zoeken met bestuurders of ambtenaren doen dit vooral:

- ♦ om beslissingen beter te kunnen beïnvloeden
- ♦ zodat de overheid meer beroep doet op hun expertise
- ♦ zodat de overheid hen sneller informeert
- ♦ om slecht functionerende regels tijdig te laten aanpassen

SAMENWERKING

40,3% vindt de lokale overheid een partner waarmee ze inhoudelijk samenwerkt.



GRENSWERKERS – CASE STUDIES VAN INNOVATIE

Het algemene dominante beeld is er één van een LAT-relatie

Toch zijn er innovatieve cases van nauwe samenwerking lokale overheid – middenveld (CSI Flanders – cases energie en vluchtelingen)

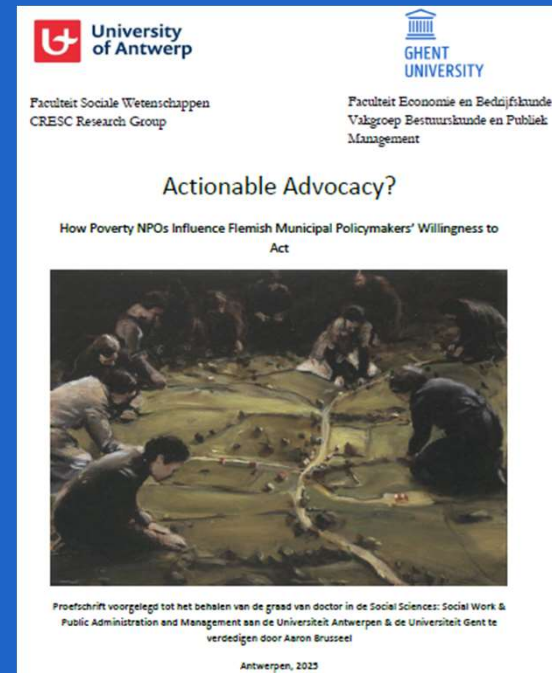
Cruciaal: de ‘grenswerker’ als spil in het netwerk

- Ambtenaren die politieke steun zoeken voor middenveldprojecten
- Ambtenaren die zelf uit doelgroep komen
- Personeel van middenveld dat formeel ingebed zit in lokaal bestuur
- Politici die spanningen in middenveld ontmijnen

Onderhandelen – draagvlak zoeken – faciliteren – leiderschap tonen - bemiddelen

HEEFT HET MIDDENVELD IMPACT

IN DE LOKALE DEMOCRATIE, EN HOE?



EEN SURVEY EXPERIMENT

Slagen organisaties er in om het lokaal beleid te beïnvloeden in de verschillende fases van de beleidscyclus, en hoe?

- Directe vs. indirecte strategie
- Professionelen vs. doelgroep-advocaten (wie spreekt?)

Vignetten gepresenteerd aan lokale beleidsmakers (pol. & ambt.)

4 SCENARIO'S: LOKALE ARMOEDEVERENIGING

Vignette Manipulations

Mode & levels	Vignette text
Operation: Indirect	"You read a report in the media about..."
Operation: Direct	"You are contacted personally by..."
Representation: Professional advocate	"... a professional employee of a local poverty association. She wrote a report on the effects of declining purchasing power in your municipality, based on her own research among NPOs, professionals and people in poverty from your municipality."
Representation: Self-advocate	"...a resident who finds it difficult to make ends meet. In collaboration with a poverty organization, she collected testimonials of people in poverty."
Rest of vignette	"The report shows a significant increase in poverty risk in your municipality. You and other local policymakers are asked to act upon the local poverty problem."

Note. Translation of original vignette text in Dutch. The original text is included in the supplementary materials.

Zal u handelen in
dit geval, en
hoe?

2 X 2 design:

- Prof-Dir
- Prof-Indir
- Self-Dir
- Self-Indir

MOGELIJKE REACTIES VAN BELEIDSMAKERS

Dependent Variables

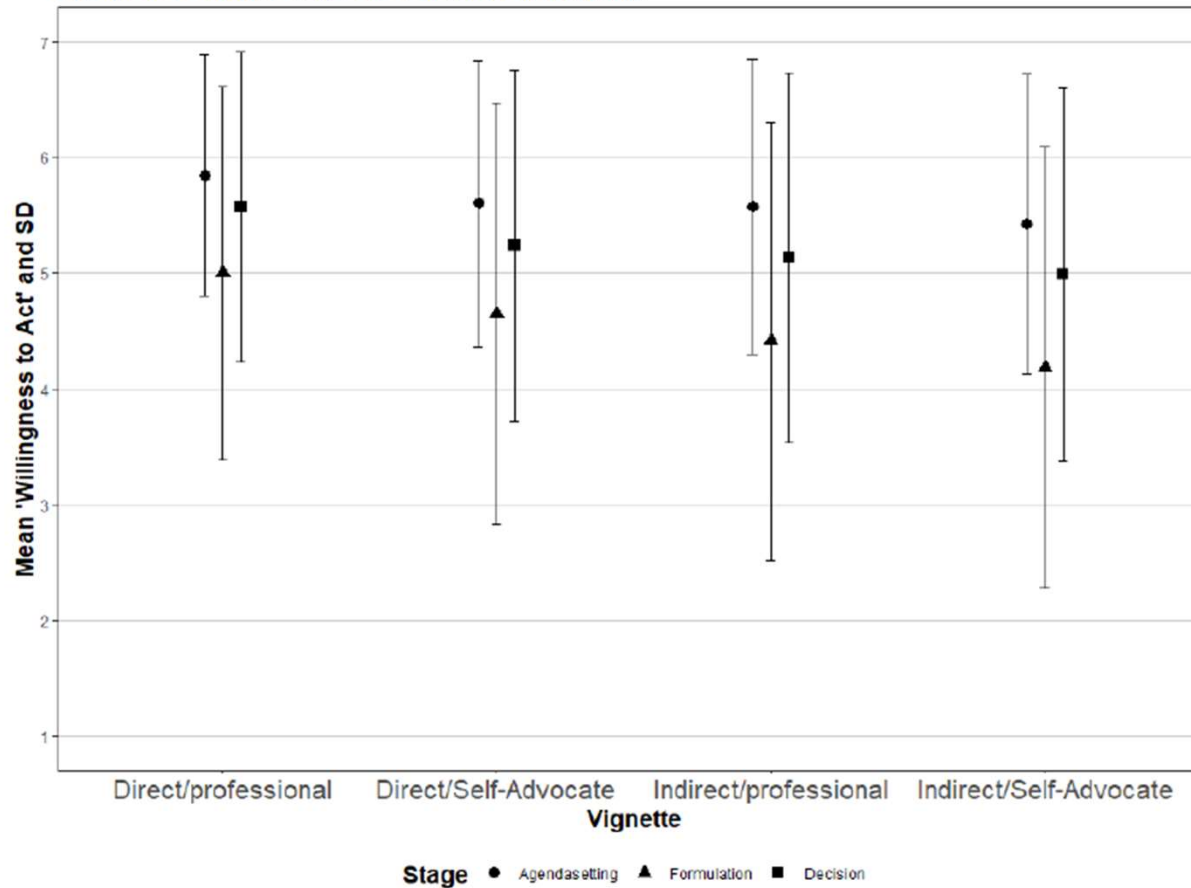
	Question	Measure	Scale	Mean Score refers to...
1	"I find this message politically interesting." †	Policy input generated personal interest	1-7	Willingness to act during agenda setting
2	"I am inclined to discuss this message informally with colleagues within local government." †	Policy input engendered informal discussion among policymakers	1-7	
3	"I am considering asking this person for feedback when preparing a policy proposal."	Policy input generated interest in the information provided by an NPO during policy drafting	1-7	Willingness to act during policy formulation
4	"I am considering actively involving this person in the preparation of a policy proposal."	Policy input generated interest in collaboration with an NPO during policy drafting	1-7	
5	"I am considering initiating a formal discussion within my political fraction on possible concrete measures based on this message." †	Policy input engendered formal discussion among policymakers on policy initiatives	1-7	Willingness to act during the decision stage
6	"I am considering working out a policy proposal with my political fraction based on this message."	Policy input engendered the decision to draft a policy proposal	1-7	

Gemiddelde score van antwoorden op telkens 2 vragen per fase in de beleidscyclus

WANNEER LUISTEREN POLITICI NAAR MIDDENVELDORGANISATIES?

Figure 1

Aggregate mean 'Willingness to Act' and SD by vignette and policy stage



Direct-Prof meest 'succesvol' over de fasen van de beleidscyclus heen

Maar andere strategieën ook relatief 'succesvol'

Voor in de agenda-setting fase, in mindere mate de beslissingsfase

ENKELE CONCLUSIES OP DE HOOFDLIJNEN

EEN GEMENGD BEELD VAN DE LOKALE CIVIELE RUIMTE IN VLAANDEREN

De 'organisatie' (aanwezigheid middenveld in de lokale democratie)

- Diversiteit 'soorten' middenveld en hoe zij 'democratie' zien
- Diversiteit naar dichtheid verenigingen en doelgroepen

De 'relatie' (tot de lokale overheid)

- LAT-relatie middenveld – lokale overheid
- Maar wel cases van intense samenwerking: cruciale factor 'grenswerker'

Het 'principe' (rol middenveld in de lokale democratie)

- Politieke rol hangt samen met doel/missie
- De effectiviteit van strategieën
- De impact van adviesraden en hun legitimiteit

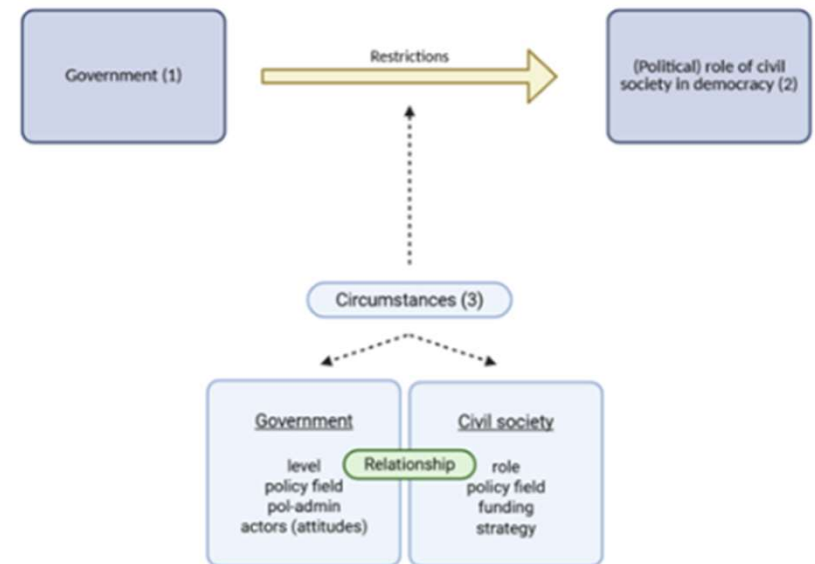
EN WAT LEERT ONS DAT OVER DE KRIMPENDE CIVIELE RUIMTE
(EN WAT MOETEN WE NOG MEER TE WETEN KOMEN OM DAAR
UITSPRAKEN OVER TE KUNNEN DOEN)?

KRIMPT DE LOKALE RUIMTE?

- Ongetwijfeld zijn er cases van organisaties die hun politieke rol ontzegd of bemoeilijkt worden, als we die naast de '7 mechanismen' leggen.
- De vraag is of dat inwerkt op 'mensenrechten' of 'actieve subsidiariteit'?
- Om daar algemene uitspraken over te kunnen doen, moet dat onderzocht worden.
- Dat impliceert dat we de 'startpositie' van de organisaties kennen.
- En daarvoor hebben we zicht nodig op enkele variabelen (die ons kunnen helpen 'begrijpen' of er sprake is van een groeiende of krimpende politieke rol

BELANGRIJKE VARIABELEN

- Wat is de rol van de organisatie? En in welke mate is die 'politiek'?
- Wat is de relatie van de organisatie tot het lokaal bestuur?
- Faciliteert die relatie de politieke rol of niet?
- In welk lokaal bestuur bevinden we ons? Grote diversiteit lokale besturen: capaciteit, bestuurskracht, ideologie, ... maar ook verenigingsdichtheid (en sociaal kapitaal)



Prof. dr. Bram Verschuere

VAKGROEP BESTUURSKUNDE EN PUBLIEK MANAGEMENT

bram.verschuere@ugent.be

[linkedin.com/in/bramverschuere](https://www.linkedin.com/in/bramverschuere)

<https://research.ugent.be/web/person/bram-verschuere-0/en>



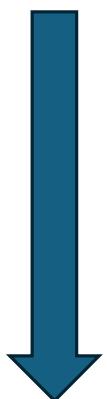
Aankondiging dialoogsessies

door Barbara



Doel dialoogsessies

Van
individuele
ervaringen



Naar
collectieve
acties

Ervaringen in kaart brengen:

- Waar ervaren werkers druk op middenveldorganisaties in een lokale context? En over welk soort ingrepen gaat het dan?
- Hoe plaatsen we deze ervaringen in:
 - Het rechtenperspectief
 - Het perspectief van actieve subsidiariteit

Omgaan met druk op middenveldorganisaties:

- Hoe ga je als organisatie om met deze ingrepen?
- Hoe zouden we dit collectief kunnen doen?

Goed om weten

- De sessie werd uitgewerkt door Nele Vanderhulst (Socius) en Bart Van Bouchaute (UGent) en wordt begeleid door vormingswerkers van Avansa regio Gent en Avansa Centraal Vlaanderen.
- Iedereen kan deelnemen aan deze sessies!
 - Ben je niet actief in een middenveldorganisatie? Denk dan na vanuit een ervaring die je als burger, bestuurder, hebt meegemaakt of vastgesteld.
- Tijdens de sessie zal je een aantal zaken noteren op een fiche. Gelieve duidelijk te schrijven, want we zullen deze input (mits jouw toestemming) verwerken.
- We deelden de groepen in naar referentieregio's, maar in jouw groep kan je gerust ook ervaringen uit andere regio's delen.
- We focussen in de dialoogsessies vooral op de verschillende soorten ingrepen uit het Kennisdossier, maar zijn er ons van bewust dat er ook talrijke positieve, constructieve samenwerkingen zijn tussen lokale besturen en middenveldorganisaties.

Praktisch: verdeling groepen

DIALOOGSESSIE DENDERREGIO

Lokaal: **A1.06**
Moderator: **Yves**
Verslaggever: **Koen**

DIALOOGSESSIE VLAAMSE ARDENNEN

Lokaal: **A2.06**
Moderator: **Yannick**
Verslaggever: **Nina**

DIALOOGSESSIE WAASLAND

Lokaal: **A2.07**
Moderator: **Veerle**
Verslaggever: **Geertje**

DIALOOGSESSIE 1 GENT

Lokaal: **A3.07**
Moderator: **Janusz**
Verslaggever: **Joris**

DIALOOGSESSIE 2 GENT

Lokaal: **A3.01**
Moderator: **Fabienne**
Verslaggever: **Barbara**
(Gregory)

DIALOOGSESSIE 3 GENT

Lokaal: **A3.01**
Moderator: **Lief**
Verslaggever: **Steve**

In de kijker





Netwerklunch

De dialoogsessies starten om 13u

 12u – 13u



Dialogsessies



13u – 14u40





Pauze



14u40 – 15u





Inspiratiegesprek



15u – 16u



Inspiratiegesprek o.l.v. Bart Van Bouchaute



Jessica Rombaut

Antwerps Platform Sociale
Middenveldorganisaties (APSMO)
SAAMO



Peter Béatse

LEJO vzw



Stéphanie Staïesse

Ieders Stem Telt Gent
SAAMO Gent

Inspiratiegesprek o.l.v. Bart Van Bouchaute

Hoe navigeren in
de veranderende
civiele ruimte?

Inzoomen op drie cases

Uitzoomen naar de
betrokken actoren

- De mensen met wie de organisaties werken
- De middenveldorganisaties
- De lokale besturen



Bedankt!



Contact

Middenveldforum@cawoostvlaanderen.be

Barbara Beusaert - CAW Oost-Vlaanderen
Zita Casier – vrijwilligster Middenveldforum Oost-Vlaanderen



**MID DEN
VELD**
FORUM
Oost-Vlaanderen